

Wizje górskiego krajobrazu w wierszach Jana Kasprowicza

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jan Kasprowicz, *Księga ubogich*, Warszawa 1934.
- Źródło: Tadeusz Miciński, *Nietota. Księga tajemna Tatr*, Kraków 2002, s. 7.
- Źródło: Jan Kasprowicz, *II [Tą samą chodzę drogą]*, [w:] Jan Kasprowicz, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 357.
- Źródło: Jan Kasprowicz, *XV [O Wiechu, ty Wierchu Lodowy!]*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 371–373.
- Źródło: Jan Kasprowicz, *Zasnuły się senne góry*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 337–338.
- Źródło: Jan Kasprowicz, *Krzak dzikiej róży*, [w:] Jan Kasprowicz, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 138.

Wizje górskiego krajobrazu w wierszach Jana Kasprowicza

Obszar specjalnej ochrony ptaków. Tatry
Źródło: Qvidemus, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

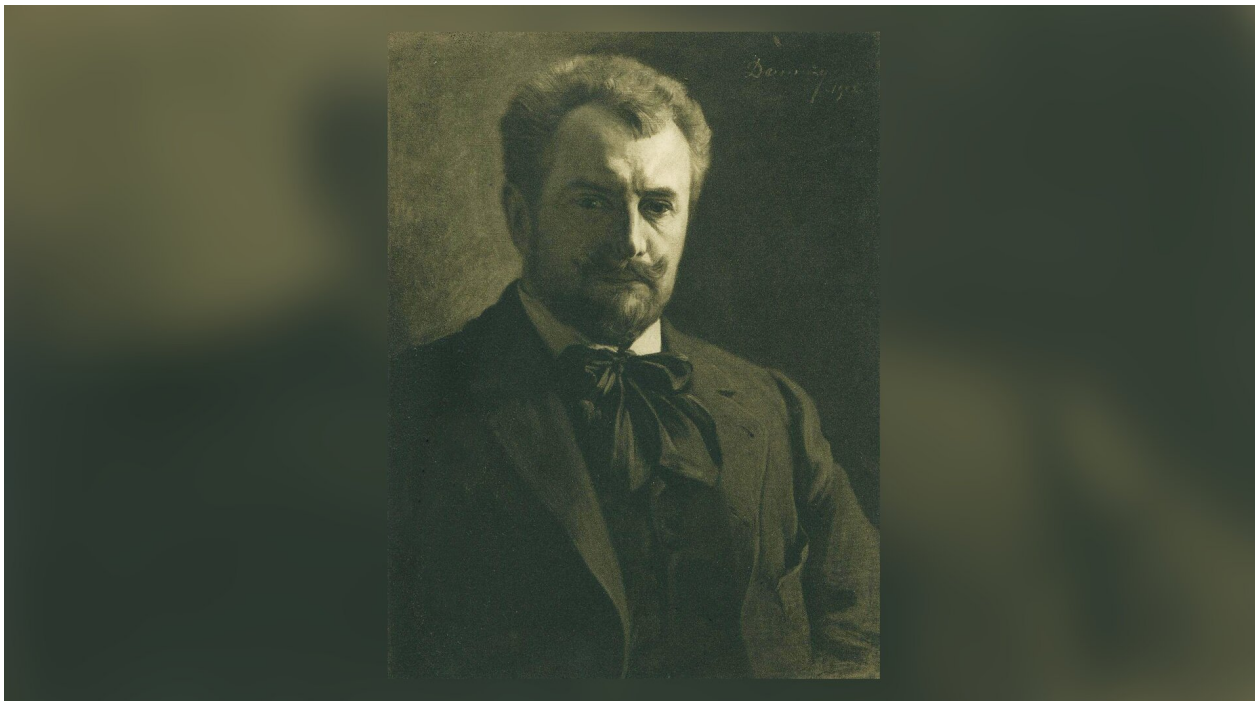
Tatry są nieodłącznym elementem młodopolskiego krajobrazu literackiego. To w Zakopanem spotykała się śmietanka artystyczna tamtych czasów, w górach przeżywała swoje rozterki, doznawała przemian duchowych. Jednym z członków zakopiańskiej bohemy był także Jan Kasprowicz, którego liryki tatrzańskie należą do najpiękniejszych wizji górskiego krajobrazu w polskiej literaturze.

Twoje cele

- Rozpoznasz funkcje, jakie górski krajobraz pełni w poezji Jana Kasprowicza.
- Stworzysz słowniczek pojęć związanych z górami, które występują w twórczości Kasprowicza.
- Powiążesz liryki Kasprowicza z autentycznymi elementami krajobrazu tatrzańskiego opisanymi w wierszach.
- Porównasz różne sposoby opisywania Tatr w wierszach Kasprowicza oraz zestawisz jego utwory z utworami innych młodopolskich artystów.

Przeczytaj

O autorze

Jan Kasprówicz, 1901 r.

Źródło: domena publiczna.

Jan Kasprówicz (1860–1926), poeta młodopolski, często bywał w Zakopanem, a tatrzańskie krajobrazy stały się inspiracją wielu jego wierszy. W ostatnich latach życia (w 1923 r.) osiadł w górach na stałe. Zamieszkał w willi Harenda wybudowanej przez Jana Fudalę Klusia i wzorowanej na tradycyjnej chacie góralskiej. Z okien Harendy, położonej między Zakopanem a Poroninem, roztacza się piękny widok na Tatry. Dziś w willi znajduje się Muzeum Jana Kasprówicza.

Willa Harenda

Źródło: domena publiczna.

Młoda Polska tatrzańska

Zakopane stało się w czasach Młodej Polski duchową stolicą narodu. W góralskich chatkach toczono niezliczone dyskusje, odbywały się odczyty nowych dzieł literackich, nad którymi obradowano do późnej nocy. Do zakopiańskiej bohemy należeli tacy twórcy, jak czołowy polski **dekadent** przełomu wieków Kazimierz Przerwa-Tetmajer, zaangażowany społecznie Stefan Żeromski, tajemniczy i natchniony Tadeusz Miciński, twórca stylu zakopiańskiego Stanisław Witkiewicz czy Jan Kasprowicz. Poeta w ciągu swojego życia wielokrotnie zmieniał styl pisania, eksperymentował z nowymi kierunkami w sztuce i poszukiwał nowych form wyrazu. Mimo tych przemian, wciąż powracał do tematyki górskiej. W swym słynnym cyklu sonetów *Krzak dzikiej róży*, łączącym poetykę symbolizmu z impresjonizmem, opisywał elementy tatrzańskiej przyrody, by wykreować niezwykły nastrój:

⌋⌋ Jan Kasprowicz

Krzak dzikiej róży

O rozżalenia! o wzdychania!

O tajemnicze, dziwne lęki!...

Ziół zapachniały świeże pęki,

Od niw liptowskich, od **Krywania**.

W dali ehowe słychać grania:
Jakby nie z tego świata dźwięki
Płyną po rosie, co hał miękki
Aksamit w wilgną biel osłania.

W seledyn stroją się niebiosy,
Wilgotna biel wieczornej rosy
Błyszczący na kwieciu dzikiej róży.

A cichy powiew krople strąca
Na limbę, co tam próchniejąca
Leży, zwalona wiewem burzy...

Źródło: Jan Kasprowicz, *Krzak dzikiej róży*, [w:] Jan Kasprowicz, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 138.

Krzak dzikiej róży wpisuje się w konwencję tak zwanego pejzażu wewnętrznego – popularnego w Młodej Polsce środka poetyckiego służącego wyrażaniu nieokreślonych przeżyć duszy, które nie mają odpowiedniej nazwy w języku. Artyści przełomu wieków nie mówili wprost o uczuciach – zamiast tego kreowali krajobrazy będące ich odpowiednikiem. Metaforyka związana z górami należała w tamtym okresie do najczęściej stosowanych.

Chwile

Pomiędzy *Krzakiem dzikiej róży* a późniejszymi lirykami tatrzańskimi Kasprowicz opublikował zbiory hymnów pełnych ekspresyjnych, katastroficznych obrazów zagłady cywilizacji i przyrody. Natura w tych utworach nie sprzyja ukojeniu, nie jest świadectwem harmonii świata, lecz zostaje zdewastowana przez ludzi. Z czasem, kiedy ponura tonacja zaczęła opuszczać twórczość poety, powrócił on do opisywania piękna górskich pejzaży. W inspirowanej góralskimi podaniami *Pieśni o Waligórze* artysta po raz kolejny dał wyraz swojej fascynacji Tatrami i ich bogatą kulturą. Góry zaczęły też pojawiać się w wierszach Kasprowicza w roli towarzyszy życia. Nabierały ludzkich cech, stawały się adresatami zwierzeń podmiotu lirycznego. Wydany w 1911 roku tom *Chwile* zawiera przejmujące wyznanie wysłowione na tle mglistego, górskiego krajobrazu:

((Jan Kasprowicz

Zasnuły się senne góry

Zasnuły się senne góry

W mgławą jesienną oponę –

Słońce nad nimi się pali,
Wyzłaca pola skoszone.

Kurz osiadł na jasionach,
Na brzozech liść się czerwieni –
O smutna godzino rozłąki,
O smutna, cicha jesieni!

Odchodzę, bo czas mnie woła...
Ślad po mnie czyż tu zostanie?
O góry, o pola skoszone,
O ciche, smutne żegnanie.

Źródło: Jan Kasprówicz, *Zasnuły się senne góry*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 337–338.

Wersy utworu przepełnione są nostalgią za przemijającym życiem, podobnie jak inne utwory tomu. W innym wierszu poeta pisze: „Żal będzie iść, żal będzie iść, / Ciężar zawiśnie u stóp, / Chyba że w gór tych obliczu / Cichy sprawicie mi grób”¹. Myśl o śmierci zostaje złagodzona dzięki towarzystwu majestatycznej, urokliwej natury. Pomocne okazuje się też przekonanie o istniejącej w świecie harmonii gwarantowanej przez czuwającego Stwórcę, z woli którego wszystko rodzi się, umiera i odradza.

Księga ubogich

Podobną wizję gór wykreował Kasprówicz w kolejnym tomie, zatytułowanym *Księga ubogich*. Zbiór utrzymany jest w duchu [franciszkańskim](#) – wypełniają go utwory o pogodnym, spokojnym nastroju, wyrażające miłość do przyrody i ludzi oraz wiarę w Opatrzność. Artysta pisał je zainspirowany swoim szczęśliwym życiem w Zakopanem. Górski pejzaż potraktował jako remedium na codzienne troski – wysokie szczyty pozwalają człowiekowi spojrzeć na życie z innej perspektywy, zobaczyć, że wobec potęgi natury jest tylko małą drobiną w wielkim, kosmicznym spektaklu. Podmiot wiersza *O Wierchu, ty Wierchu Lodowy!* odczuwa ulgę, mogąc znaleźć się ponownie w otoczeniu szczytów. Pozbywa się przykrych myśli i jest gotów obrać drogę „w stronę słońca”:

((Jan Kasprówicz

XV [O Wiechu, ty Wierchu Lodowy!]

O Wierchu, ty Wierchu Lodowy!
I znowu się zwracam do ciebie,

Olbrzymie, rozbłękitniony
Na tym błękitnym niebie.

Stoisz naprzeciw mych okien,
Codziennie widzieć cię muszę,
Zaglądasz z swej dali w mą izbę,
A nieraz, zda mi się, w duszę.

Zda mi się, że nieraz się pytasz,
Skapan w światłościach południa,
Czy jeszcze jest coś w moim wnętrzu,
Co drogę mi w słońce utrudnia.

I owszem, przyznaję, że jeszcze
Mrok jakiś kryje się na dnie,
Cień świata, co rwał mnie w swą otchłań,
I dzisiaj mi radość mą kradnie.

I dziś mnie, o Wierchu promienny,
Z koła wytrącić może
Gdzie jakaś umarła wierzba,
Gdzieś gradem pobite zboże.

Gdzieś jakiś wybladły człowiek,
Którego niweczy nędza
Albo choroba, dziś jeszcze
W chmurną mnie żałość zapędza.

Tak zwykle, powszednie sprawy,
Takie konieczne zjawiska,
A ich przyczyna i skutek
Nieomal w rozpacz mnie ciska.

Ale mnie wnet odbiegają
Te kłamu zwiastuny i gońce,

Dziś moja prawdą wszechwładną
Zieloność, woń łąki i słońce.

Przenika mnie blask ich i świeżość,
I twoja skalista władza,
O Wierchu, kowany w granicie,
Krew świeżą mi w żyły wprowadza.

Czuję się znowu jak dziecko,
Młodość mi pierwsza powraca,
Weseli mnie dzień ten słoneczny,
Żywiołów raduje praca.

Czuję, że dzisiaj mi skrzydła
Potrójnie się wzmogły, poczwórnienie,
Żem gotów na lot się odważyć
Nad te podniebne turnie.

Pytasz się, Wierchu, swym blaskiem
Patrzący do mego wnętrza,
Czy wiem już, że wszystkim jest słońce,
Że to potęga najświętsza?

Wiem dobrze, a jeśli się echem
Pomrok odezwie dalekiem,
Azali być może inaczej?
Wszak człowiek jest tylko człowiekiem.

O Wierchu, Ty Wierchu Lodowy!
I znowu się zwracam do ciebie,
Olbrzymie, rozbłękitniony
Na tym błękitnym niebie.

Źródło: Jan Kasprówicz, XV [O Wiechu, ty Wierchu Lodowy!], [w:] tegoż, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 371–373.

Wspomnianą w wierszu górę można utożsamić z Kasprowym Wierchem – jednym z najsłynniejszych tatrzańskich szczytów. Mimo podobieństwa do nazwiska poety, otrzymał

on swoje miano nie od Jana Kasprowicza, lecz od górala Kaspra, legendarnego właściciela położonej niżej Hali Kasprowej. Być może poeta czuł jakieś szczególne powinowactwo z Kasprowym Wierchem – tego nie wiemy. Natomiast pewne jest, że tatrzański krajobraz stanowił dla niego jedną z najistotniejszych inspiracji dla twórczości poetyckiej.

Słownik

dekadentyzm

(fr. *decadéntisme*) – postawa, która ukształtowała się pod koniec XIX wieku, charakteryzująca się pesymistycznym podejściem do rzeczywistości, przekonaniem o zmierzchu kultury i poszukiwaniem sposobów na wypełnienie odczuwanej pustki. Duży wpływ na rozwój dekadentyzmu miały powieść Jorisa-Karla Huysmansa *Na wspak* oraz filozofia Arthura Schopenhauera

franciszkanizm

pojęcie, które w odniesieniu do literatury określa tendencje w literaturze przełomu wieków inspirowane duchowością i żywotem św. Franciszka z Asyżu, objawiające się poprzez afirmację życia, umiłowanie natury i wiarę opartą na osobistej relacji z Bogiem

impresjonizm

(fr. *impressionisme*) – powstały w latach 70. XIX wieku kierunek w malarstwie europejskim skupiający się na odtwarzaniu chwilowych, subiektywnych wrażeń zmysłowych, który silnie oddziałł na inne sztuki, w tym na literaturę. Za jego prekursora w obrębie malarstwa uważa się Édouarda Maneta, do czołowych przedstawicieli należeli zaś m.in. Claude Monet, Auguste Renoir oraz Edgar Degas. Elementy impresjonistycznej poetyki inspirowanej osiągnięciami francuskich malarzy można odnaleźć w twórczości m.in. Stéphane'a Mallarmé'go, Paula Verlaine'a, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, czy Jana Kasprowicza

personifikacja

(łac. *persona* – osoba + *facio* – czynię) – środek stylistyczny polegający na nadaniu cech ludzkich przedmiotom, roślinom, zwierzętom lub ideom

symbolizm

(gr. *symbolon*) – kierunek w sztuce zapoczątkowany przez poetów francuskich w II połowie XIX wieku, zakładający rezygnację z bezpośredniego opisu emocji, opierający się na sugerowaniu wzruszeń i nastrojów, operujący wieloznacznymi symbolami w celu wyrażenia treści, które nie mają określenia w systemie językowym

Ilustracja interaktywna

Polecenie 1

Przyjrzyj się reprodukcjom obrazów przedstawiających tatrzańską przyrodę i porównaj je z wierszami Jana Kasprowicza. Swoje spostrzeżenia zanotuj w 6 zdaniach.

Tatry Wysokie

Źródło: domena publiczna.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Jaką rolę pełnił górski krajobraz w poezji Jana Kasprowicza? Zaznacz poprawne odpowiedzi.

pesymistyczna sceneria rodząca zwątpienie

przeszkoda na drodze podróży

powiernik

pocieszenie w codziennym znoju życia

odpowiednik przeżyć wewnętrznych podmiotu lirycznego

Ćwiczenie 2

Oceń prawdziwość zdań.

Stwierdzenie	Prawda	Falsz
Symbolistyczny cykl sonetów <i>Krzak dzikiej róży</i> opowiada o fikcyjnym miejscu położonym w Tatrach.	☐	☐
W ostatnich tomach poezji Jana Kasprowicza góry stanowią tło dla pesymistycznych refleksji o zbliżającej się śmierci.	☐	☐
Kasprowicz odwiedzał Zakopane przez cały okres swojej działalności literackiej.	☐	☐
W niektórych utworach Kasprowicza góry podlegają personifikacji i są traktowane przez podmiot liryczny jako towarzysze życia.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj cytaty do właściwych pojęć z lewej kolumny.

bezpośredni wyraz uczuć

„ Pytasz się, Wierchu, swym blaskiem
Patrzący do mego wnętrza,
Czy wiem już, że wszystkim jest słońce,
Że to potęga najświętsza? ”

krajobraz odzwierciedlający pośrednio
uczucia podmiotu

„I owszem, przyznaję, że jeszcze
Mrok jakiś kryje się na dnie,
Cień świata, co rwał mnie w swą
otchłań,
I dzisiaj mi radość mą kradnie.”

personifikacja

„ W dali ehowe słysząc grania:
Jakby nie z tego świata dźwięki
Płyną po rosie, co hal miękki
Aksamit w wilgną biel osłania. ”

Zdecyduj, z jaką estetyką można powiązać poniższy cytat z wiersza Jana Kasprówicza *Tą samą chodzę drogą...*?

((Jan Kasprówicz

II [Tą samą chodzę drogą]

Nie nużę się chodzić dalej
Po jednej tej samej drodze:
Znam, czego nie poznali
Pospiesznych kroków wodze.

Ta jedna licha drzewina –
Nie trzeba dębów tysięcy! –
Z szeptem się ku mnie przegina:
„Jest Bóg i czegoż ci więcej?!”

To małe, nędzne pacholę
Prawi mi, patrząc w oczy:
„W tym jednostajnym kole
Wieczność wraz z tobą kroczy...”

Źródło: Jan Kasprówicz, *II [Tą samą chodzę drogą]*, [w:] Jan Kasprówicz, *Wybór poezji*, oprac. J.J. Lipski, Kraków 1990, s. 357.

symbolizm

franciszkanizm

impresjonizm

stylizacja ludowa

Ćwiczenie 5

Nazwij jednym słowem uczucie opisane przez Kasprowicza w wierszu *Zasnuły się senne góry*. Uzasadnij swój wybór.

Ćwiczenie 6

Wysłuchaj wierszy Kasprowicza o Tatrach i wypisz z nich przynajmniej pięć pojęć określających typowo górskie elementy krajobrazu. Przygotuj słowniczek, w którym objaśnisz krótko ich znaczenie.

Ćwiczenie 7

W rozprawce na 200 słów porównaj ze sobą postawę podmiotu w cyklu sonetów *Krzak dzikiej róży* i w wierszu *O Wierchu, ty Wierchu Lodowy!*

Przeczytaj poniższy fragment powieści młodopolskiego artysty Tadeusza Micińskiego *Nietota. Księga tajemna Tatr* i odpowiedz w 300 słowach na pytanie: Czym różni się wizja górskiego krajobrazu wykreowana przez Micińskiego od tej obecnej w utworach Kasprowicza?

☞ Tadeusz Miciński

Nietota. Księga tajemna Tatr

Mroczne fortece pradawnych Tatr, na których wygrzewa się Król Wężów... wielkie jego cielsko siedem i pół razy owija górę olbrzymkę, zarosłą ciemnym niedźwiedziowym lasem i zakończoną na wirchu lodozwałami nietającymi nigdy.

Król Wężów – to piorun i słońce dla jednych, to Życie lub Zły Duch Myśliciel dla tych, co go znają już w sobie. Zielony jad zebrał się grubą warstwą na grzbiecie jego. Przecudna i straszna korona z nadludzkich męczarni mrocznieje nad szmaragdowymi oczyma.

W dziedzictwo jego idziemy.

W te mroczne Tatry nie z czasów dzisiejszych, lecz takie, jak oglądałby jasnowidzący:

Tatry – Himalaje.

Tatry, u stóp których bezmierne szafirowe morze, zaorywane w wielkie skiby fal złowieszczymi uroki Księżycy i Halnym wichrem; fiordów miłosne ręce zapuszczają się w gęstwinę boru, w tajemnicze wgłęcia regli podobnych dziewiczym piersiom olbrzymek [...].

Kraina nie baśni, lecz najgłębszej istotności, rozpościera się przed nami. Idziemy – za cieniem chmur płynących. –

Źródło: Tadeusz Miciński, *Nietota. Księga tajemna Tatr*, Kraków 2002, s. 7.

Dla nauczyciela

Autor: Marta Kulikowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Wizje górskiego krajobrazu w wierszach Jana Kasprowicza

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- charakteryzuje źródła inspiracji w poezji Jana Kasprowicza,
- porównuje poetyckie i malarskie obrazowanie inspirowane górskimi krajobrazami,
- wskazuje środki artystycznego wyrazu zastosowane przez Kasprowicza,
- opisuje zmiany nastroju w wierszach o tematyce tatrzańskiej, charakterystyczne dla różnych etapów twórczości poety,
- wskazuje związek pomiędzy twórczością Jana Kasprowicza a jego biografią.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj”. Nauczyciel prosi ich zwrócenie uwagi na kontekst biograficzny twórczości poety.
2. Zainteresowane osoby przygotowują prezentację multimedialną złożoną ze zdjęć i reprodukcji obrazów, których tematem jest tatrzańska przyroda. Nauczyciel zapowiada, że praca ta zostanie oceniona jako dodatkowa.

Faza wprowadzająca:

1. Lekcja rozpoczyna się od prezentacji przygotowanych przez uczniów. Jeśli prezentacje nie wymagają komentarza, w ich tle można odtworzyć fragmenty wierszy Kasprowicza zamieszczone w e-materiale. Nauczyciel ocenia prace uczniów. Następnie zadaje pytania otwierające lekcję: Co wpłynęło na popularność Zakopanego i Tatr w okresie Młodej Polski? Czy słusznie Zakopane określa się stolicą duchową Polski tamtego czasu? Dlaczego Tatry stały się inspiracją dla tak wielu twórców? Z czym kojarzą się góry w zbiorowej wyobraźni?

Faza realizacyjna:

1. Główna część lekcji rozpoczyna się od pracy z multimediami. Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej galerię zdjęć, uczniowie wysłuchują także zamieszczonych w niej

fragmentów tatrzańskich utworów Kasprowicza. Następnie, indywidualnie, wykonują polecenie dołączone do galerii interaktywnej.

2. Uczestnicy zajęć przystępują do wykonania wybranych przez nauczyciela ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”. Warto zwrócić uwagę na ćw. 5 oraz 7-9 związane z interpretacją tekstów poetyckich. Nauczyciel decyduje, czy uczniowie powinni pracować indywidualnie, czy w parach. Po upływie wyznaczonego czasu sprawdza poprawność wykonanych zadań.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie zajęć nauczyciel zadaje pytanie podsumowujące: Jaką rolę odgrywa pejzaż i przyroda tatrzańska w twórczości Jana Kasprowicza? Odpowiedzi uczniów mogą być notowane na tablicy w formie mapy myśli.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. W ramach zadania domowego uczniowie wykonują ćw. 6, a zainteresowane osoby ćw. 10, jako dodatkowe.

Materiały pomocnicze:

- Jacek Kolbuszewski, *Tatry w literaturze polskiej*, Wrocław 1982.
- Jacek Kolbuszewski, *Tatry: literacka tradycja motywu gór*, Wrocław 1995
- strona [www Muzeum Jana Kasprowicza na Harendzie](http://www.muzeumjanakasprowicza.pl).

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Ilustracja interaktywna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.